

RIKSDAGENS SVAR 5/2001 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av sjöarbetstidslagen och lagen om arbetstiden på fartyg i inrikesfart samt till lagar som har samband med dem

Ärende

Regeringen har till riksdagen överlämnat sin proposition med förslag till lagar om ändring av sjöarbetstidslagen och lagen om arbetstiden på fartyg i inrikesfart samt till lagar som har samband med dem (RP 6/2001 rd).

Beredning i utskott

Arbetsmarknads- och jämställdhetsutskottet har i ärendet lämnat sitt betänkande (ApUB 2/2001 rd).

Beslut

Riksdagen har antagit följande lagar:

Lag

om ändring av sjöarbetstidslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i sjöarbetstidslagen av den 9 april 1976 (296/1976) 11 §,
ändras 3, 9 a, 16, 19, 19 a, 20—22 och 24 §,
av dessa lagrum 9 a och 19 a § sådana de lyder i lag 942/1997, 16 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 251/1997 och 335/1996, 20 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 435/1984 och 17/1997 och 24 § sådan den lyder i lag 681/1995, samt
fogas till 1 § ett nytt 4 mom., till 10 §, sådan den lyder i nämnda lag 942/1997, ett nytt 2 mom. samt till lagen nya 9 b, 20 a och 20 b § som följer:

1 §

Tillämpningsområde

— — — — —
Vad som i denna lag bestäms om arbetstagare tillämpas även på tjänstemän. Vad som i denna lag bestäms om kollektivavtal tillämpas likaså på tjänstekollektivavtal.

3 §

Definitioner

I denna lag avses med
1) *skiftarbetare* en arbetstagare vars arbete indelats i vakter,
2) *dagarbetare* en arbetstagare vars arbete inte indelats i vakter och som inte är ekonomiarbetare,

3) *ekonomiarbetare* en arbetstagare som är anställd för besättningens eller passagerarnas förplägning eller betjäning eller för andra sysslor som sammanhänger med dylikt arbete eller för kontorsarbete eller andra liknande uppgifter som inte är däck-, maskin- eller radiotjänstgöring,

4) *passagerarfartyg* ett fartyg som enligt gällande bestämmelser skall besiktigas såsom passagerarfartyg,

5) *dygn* tiden mellan klockan 00 och klockan 24,

6) *hamndygn* ett dygn då fartyget befinner sig i hamn,

7) *sjödygn* ett dygn då fartyget befinner sig på resa,

8) *ankomst- och avgångsdygn* ett dygn då fartyget anlöper eller lämnar hamn,

9) *vecka* tiden från måndag klockan 00 till söndag klockan 24,

10) *helgdag* söndag eller annan kyrklig högtidsdag samt självständighetsdagen och första maj,

11) *utrikesfart* trafik mellan finsk och utländsk hamn eller mellan utländska hamnar, samt med

12) *utjämningschema för arbetstiden* ett schema för arbetet som görs upp på förhand för den tid under vilken den ordinarie arbetstiden utjämnas till det föreskrivna genomsnittet.

9 a §

Minimivilotider

Under varje period av 24 timmar skall en arbetstagare ges en vilotid på minst tio timmar (*dygnsvila*) och under varje period av sju dagar en vilotid på sammanlagt minst 77 timmar.

Vilotiden per dygn kan delas upp i högst två perioder av vilka den ena skall vara oavbrutet i minst sex timmar. Vilotiden kan under högst två på varandra följande perioder av 24 timmar förkortas till sex timmar åt gången, om arbetstagarer under varje period av sju dagar ges en vilotid på minst 77 timmar.

Under varje period av 24 timmar skall vakt-hållande personal ges en vilotid på minst tio timmar. Vilotiden kan delas upp i högst två perioder av vilka den ena skall vara oavbrutet i minst sex timmar. Den vakthållande personalens vilotid kan förkortas enligt 2 mom., om arbetstagarer under varje period av sju dagar ges en vilotid på minst 70 timmar.

Om en arbetstagarers vilotid störs av en kallelse till arbete, skall han eller hon ges tillräckligt med ersättande vilotid.

Raster som är kortare än 30 minuter räknas inte in i den vilotid som avses i 1—3 mom.

9 b §

Specialbestämmelse om unga arbetstagare

Arbetstagare under 18 år skall ges en minst nio timmar lång oavbruten vilotid per dygn. Unga arbetstagare får inte hållas i arbete mellan klockan 24 och klockan 05, om det inte är fråga om ett övningsprogram som hänför sig till den ungas utbildning.

10 §

Undantag från begränsningarna i fråga om hållande i övertidsarbete och i fråga om vilotider

De övningar som avses i 1 mom. 3 punkten skall genomföras så att de så lite som möjligt stör arbetstagarnas vilotider och så att de inte medför trötthet.

16 §

Undantagslov av arbetsministeriet

Om det finns särskilda skäl kan arbetsministeriet, efter att ha gett delegationen för sjömansärenden tillfälle att avge utlåtande, i enskilda fall bevilja undantag från tillämpningen av denna lag.

Undantag får inte beviljas, om de står i strid med internationella avtal som är förpliktande för Finland.

19 §

Utjämningschema för arbetstiden

Om det med stöd av 20 b § har överenskommits att den ordinarie arbetstiden utgör ett genomsnitt, skall för arbetet på förhand uppgöras ett utjämningschema för arbetstiden åtminstone för den tid under vilken den ordinarie arbetstiden utjämnas till det föreskrivna genomsnittet.

När arbetsgivaren förbereder eller ämnar ändra utjämningsschema för arbetstiden skall arbetsgivaren ge arbetstagarnas förtroendeman eller, om en sådan inte har valts, arbetarskyddsfullmäktigen eller, om inte heller en sådan har valts, arbetstagarna tillfälle att framföra sin åsikt. Tillräcklig tid skall reserveras för genomgång av utkastet.

Arbetstagarna skall i god tid underrättas om ändringar i utjämningsschema för arbetstiden.

19 a §

Arbetsskiftsförteckning och vaktschema

För varje arbetsplats skall uppgöras en arbetsskiftsförteckning, av vilken framgår när arbetstagarens ordinarie arbetstid börjar och slutar samt tidpunkterna för de vilotider som avses i 9 a §. Arbetsskiftsförteckningen skall avfattas på fartygets arbetsspråk samt på engelska.

För den vakthållande personalen skall det göras upp ett vaktschema, av vilket skall framgå personens namn och uppgift på fartyget samt tidpunkterna när vakten börjar och slutar.

Arbetsskiftsförteckningen och vaktschema skall göras upp för en arbetsperiod eller minst två veckor åt gången. Eventuella ändringar skall göras utan dröjsmål. Arbetsskiftsförteckningen och vaktschema skall finnas framlagda på en synlig plats på fartyget.

20 §

Arbetstidsbokföring

Arbetsgivaren skall bokföra antalet arbetstimmar och de ersättningar som betalats för dem särskilt för varje arbetstagare. I bokföringen skall

antecknas alla arbetstimmar samt separat antalet arbetstimmar i övertids-, nöd- och söndagsarbete och de förhöjda andelar som betalats för dem. Vid ersättning för övertidsarbete räknas då en påbörjad halvtimme som en full halvtimme. Arbetsgivaren skall förvara arbetstidsbokföringen åtminstone till utgången av den tid som i 15 § föreskrivs för väckande av talan.

Arbetstidsbokföringen skall på begäran uppvisas för den som förrättar arbetarskyddsinspektion samt för arbetstagarnas förtroendeman eller, om en sådan inte har valts, för arbetarskyddsfullmäktigen. En arbetstagare eller en av honom eller henne befullmäktigad har rätt att få en skriftlig utredning om anteckningar som gäller arbetstagaren i arbetsskiftsförteckningarna, vaktschema och arbetstidsbokföringen.

Arbetarskyddsmyndigheten skall på begäran tillställas en kopia av arbetstidsbokföringen, av utjämningschema för arbetstiden och av arbetsskiftsförteckningen enligt 19 a §.

20 a §

Bestämmelsernas tvingande natur och undantag genom arbetsavtal

Ett avtal som inskränker de förmåner som enligt denna lag tillkommer arbetstagare är ogiltigt, om inte något annat följer av denna lag.

20 b §

Bestämmelsernas tvingande natur och undantag genom riksomfattande kollektivavtal

Arbetsgivar- och arbetstagarföreningar vars verksamhetsområde omfattar hela landet har utöver vad som bestäms i denna lag rätt att avtala något annat om vad som föreskrivs i 3—9 § samt i 19 och 19 a §. Dessutom kan avvikelser från bestämmelserna i 12 och 14 § ske genom dylika kollektivavtal i fråga om de arbetstagare vilkas arbets- och fritidsperioder bestäms enligt ett avlösningssystem som grundar sig på kollektivavtal. Under en tidsperiod av högst 52 veckor får den ordinarie arbetstiden per vecka dock inte i genomsnitt överskrida 40 timmar.

Arbetsgivaren får tillämpa ovan avsedda kollektivavtalsbestämmelser även i anställningsförhållanden för sådana arbetstagare som inte är bundna av kollektivavtalet men i fråga om vilkas anställningsförhållanden bestämmelserna i kollektivavtalet annars skall iakttas. Kollektivavtalets bestämmelser får iakttas även sedan kollektivavtalet upphört att gälla tills ett nytt kollektivavtal träder i kraft i fråga om sådana anställningsförhållanden i vilka bestämmelserna kunde tillämpas om kollektivavtalet alltjämt vore i kraft. Om ett nytt kollektivavtal inte har ingåtts inom sex månader efter det att det föregående kollektivavtalet upphörde att gälla, har båda avtalsparterna rätt att meddela att tillämpningen av ovan avsedda bestämmelser i kollektivavtalet skall upphöra inom två veckor efter meddelandet eller, om det är nödvändigt för en utjämning av den ordinarie arbetstiden, när den pågående utjämningsperioden går ut.

Vad som i denna paragraf bestäms om arbetsgivarföreningar vars verksamhetsområde omfattar hela landet skall på motsvarande sätt tillämpas på statliga förhandlingsmyndigheter eller andra statliga avtalsslutande myndigheter, kommuner, samkommuner, kommunala avtalsdelegationen samt på landskapsstyrelsen i landskapet Åland och kommunala avtalsdelegationen i landskapet Åland.

Med stöd av denna paragraf får inte avtalas om undantag som står i strid med internationella avtal som är förpliktande för Finland.

21 §

Framläggning

Arbetsgivare skall på lämpligt ställe på fartyget för arbetstagarna hålla framlagda denna lag och med stöd av den utfärdade verkställighetsbestämmelser samt vederbörande myndighets beslut om undantag som beviljats från dem. Arbetsgivare skall också hålla framlagda de kollektivavtalsbestämmelser som överenskommits enligt 20 b §.

22 §

Tillsyn

Arbetskyddsmyndigheterna övervakar att denna lag och avtalen om ordinarie arbetstid enligt 20 b § iakttas.

24 §

Arbetsbrott

Om straff för försummelse eller missbruk i fråga om arbetstidsbokföring som avses i 20 § 1 mom. samt för en sådan sjöarbetstidsförseelse som har begåtts trots en arbetskyddsmyndighets uppmaning, order eller förbud, bestäms i 47 kap. 2 § strafflagen (39/1889).

Denna lag träder i kraft den 2001.

Lag

om ändring av lagen om arbetstiden på fartyg i inrikesfart

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen den 26 mars 1982 om arbetstiden på fartyg i inrikesfart (248/1982) 21 och 23 §, av dessa 23 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 436/1984 och 409/1996,

ändras 3 § 1 mom. 1 punkten samt 10, 12, 12 a, 19, 22 och 27 §,

av dessa lagrum 3 § 1 mom. 1 punkten samt 10 och 12 a § sådana de lyder i lag 943/1997, 22 § sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lagar 409/1996 och 943/1997 och 27 § sådan den lyder i lag 682/1995 och i nämnda lag 943/1997, samt

fogas till lagen nya 12 b, 12 c och 19 a § som följer:

3 §

Undantag från tillämpningsområdet

Denna lag tillämpas inte på arbete

1) som utförs av befälhavaren på ett fartyg, om det på fartyget utöver befälhavaren arbetar minst fyra personer av vilka en har styrmans behörighet, fränsett vad som bestäms i 10 §, 12 § 3 mom. och 12 b §,

skap eller andra säkerhetsanordningar som verkställs enligt vad därom särskilt bestäms.

De övningar som avses i 1 mom. 5 punkten skall genomföras så att de så lite som möjligt stör arbetstagarnas vilotider och så att de inte medför trötthet.

12 §

Vilotiden per dygn

Under varje period av 24 timmar skall en arbetstagare ges en vilotid på minst tio timmar (*dygnsvila*) och under varje period av sju dagar en vilotid på sammanlagt minst 77 timmar.

Vilotiden per dygn kan delas in i högst två perioder av vilka den ena skall vara oavbrutet i minst sex timmar. Vilotiden kan under högst två på varandra följande perioder av 24 timmar förkortas till sex timmar åt gången, om arbetstagaren under varje period av sju dagar ges en vilotid på minst 77 timmar.

Under varje period av 24 timmar skall vakthållande personal ges en vilotid på minst tio timmar. Den vakthållande personalens vilotid kan förkortas enligt 2 mom., om arbetstagaren under varje period av sju dagar ges en vilotid på minst 70 timmar.

Om arbetstagarens vilotid störs av en kallelse till arbete, skall han eller hon ges tillräckligt med ersättande vilotid.

Raster som är kortare än 30 minuter räknas inte in i den vilotid som avses i 1—3 mom.

10 §

Undantag från begränsningarna i fråga om övertidsarbete

Begränsningarna i 8, 9 och 12 § tillämpas inte på arbete som överskrider den ordinarie arbetstiden och

1) som är oundgängligt för avvärjande av fara som hotar människoliv, fartyg eller gods,

2) som är nödvändigt för lämnande av hjälp enligt sjölagen (674/1994),

3) som är nödvändigt för vidtagande av en åtgärd som påbjudits av en hamnmyndighet eller en motsvarande myndighet,

4) som föranleds av att arbetstagarna oväntat minskat, om inte fartygets besättning omedelbart kan kompletteras genom skäliga åtgärder, eller

5) som är nödvändigt för deltagande i sådana övningar med bärgnings- och eldsläckningsred-

12 a §

Veckovila

Tillämpas inte avlösningssystem vid bestämmandet av arbetstagares arbets- och fritider, skall arbetstagaren en gång i veckan ges en oavbruten veckovila om minst 30 timmar.

12 b §

Specialbestämmelse om unga arbetstagare

Arbetstagare under 18 år skall ges en minst nio timmar lång oavbruten vilotid per dygn. Unga arbetstagare får inte hållas i arbete mellan klockan 24 och klockan 05, om det inte är fråga om ett övningsprogram som hänför sig till den ungas utbildning.

12 c §

Befälhavares fritidsperioder

En i 3 § 1 mom. 1 punkten avsedd befälhavare har för den tid som han eller hon varit i arbete rätt till i genomsnitt minst nio fridagar med lön i månaden. När fridagarna ges skall om möjligt i tillämpliga delar iakttas vad som i 18 § bestäms om avlösningssystem.

Kan fritidsperioder som återkommer på samma sätt som i avlösningssystemet inte ordnas, eller kan ovan avsedda fridagar annars inte ges, skall de ges senast en månad efter seglationssåsongens utgång.

19 §

Arbetsskiftsförteckning och vaktschema

För varje arbetsplats skall uppgöras en arbetsskiftsförteckning, av vilken framgår när arbetstagarens ordinarie arbetstid börjar och slutar samt tidpunkterna för de vilotider som avses i 12, 12 a och 12 b §. Arbetsskiftsförteckningen skall avfattas på fartygets arbetsspråk.

För den vakthållande personalen skall det göras upp ett vaktschema, av vilket skall framgå

personens namn och uppgift på fartyget samt tidpunkterna när vakten börjar och slutar.

Arbetsskiftsförteckningen och vaktschemat skall göras upp för en arbetsperiod eller minst två veckor åt gången. Eventuella ändringar skall göras utan dröjsmål. Arbetsskiftsförteckningen och vaktschemat skall finnas framlagda på en lämplig plats på fartyget.

19 a §

Arbetstidsbokföring

Arbetsgivaren skall bokföra antalet arbetstimmar och de ersättningar som betalats för dem särskilt för varje arbetstagare. I bokföringen skall antecknas alla arbetstimmar samt separat antalet arbetstimmar i övertids-, nöd- och söndagsarbete och de förhöjda andelar som betalats för dem. Vid ersättning för övertidsarbete räknas då en påbörjad halvtimme som en full halvtimme. Arbetsgivaren skall förvara arbetstidsbokföringen åtminstone till utgången av den tid för väckande av talan som föreskrivs i 25 §.

Arbetstidsbokföringen skall på begäran uppvisas för den som förrättar arbetarskyddsinspektion samt för arbetstagarnas förtroendeman eller, om en sådan inte har valts, för arbetarskyddsfullmäktigen. En arbetstagare eller en av honom eller henne befullmäktigad har rätt att få en skriftlig utredning om anteckningar som gäller arbetstagaren i arbetsskiftsförteckningarna, vaktschemana och arbetstidsbokföringen.

Arbetarskyddsmyndigheten skall på begäran tillställas en kopia av arbetstidsbokföringen och av arbetsskiftsförteckningen enligt 19 §.

22 §

Bestämmelsernas tvingande natur

Ett avtal genom vilket förmåner som enligt denna lag tillkommer arbetstagare minskas är ogiltigt.

Genom arbets- eller tjänstekollektivavtal får likväl överenskommas något annat än vad som

bestäms i 5—7 §, 8 § 2 mom. samt 11, 13, 14 och 16—19 §. Sådana bestämmelser i arbets- eller tjänstekollektivavtal får arbetsgivare tillämpa även på de arbetstagare och tjänstemän som inte är bundna av arbets- eller tjänstekollektivavtalet, men i fråga om vilkas anställnings- eller tjänsteförhållanden bestämmelserna i avtalet i fråga annars skall iakttas.

Sådana bestämmelser i ett arbets- eller tjänstekollektivavtal som avses i 2 mom. får iakttas efter det avtalet upphört att gälla, till dess ett nytt avtal träder i kraft, i de anställnings- och tjänsteförhållanden i fråga om vilka bestämmelserna skulle få tillämpas, om arbets- eller tjänstekollektivavtalet alltjämt vore i kraft.

Med stöd av denna paragraf får inte överenskommas om undantag som står i strid med internationella avtal som är bindande för Finland.

27 §

Straffsbestämmelser

En arbetsgivare eller företrädare för denne som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot 4—12, 12 a, 12 b, 18 eller 19 § skall för *brott mot arbetstidsbestämmelserna för fartyg i inrikesfart* dömas till böter. Ansvarsfördelningen mellan arbetsgivaren och dennes företrädare bestäms enligt de grunder som anges i 47 kap. 7 § strafflagen (39/1889).

Om straff för försummelse eller missbruk i fråga om arbetstidsbokföring som avses i 19 a § samt för en sådan i 1 mom. avsedd gärning som har begåtts trots en arbetarskyddsmyndighets uppmaning, order eller förbud, bestäms i 47 kap. 2 § strafflagen.

Denna lag träder i kraft den

2001.

Lag

om ändring av 24 § semesterlagen för sjömän

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i semesterlagen för sjömän av den 1 juni 1984 (433/1984) 24 § som följer:

24 §

Undantag från lagens bestämmelser

Arbetsgivar- och arbetstagarföreningar med hela landet som verksamhetsområde har rätt att genom kollektivavtal komma överens om intjänande av semester, tiden för semester och uppdelning av semester samt om uträknande och betalning av semesterlön och semesterersättning samt om naturaförmåner under semestern även på annat sätt än vad som bestäms ovan i denna lag.

De i 1 mom. avsedda bestämmelserna i ett kollektivavtal får arbetsgivaren tillämpa också på arbetstagare som inte är bundna av kollektiv-

avtalet, men i vilkas anställningsförhållanden bestämmelserna i kollektivavtalet annars iakttas. Dylika bestämmelser i kollektivavtalet får iakttas sedan avtalet upphört att gälla, ända till dess ett nytt avtal har trätt i kraft, i de anställningsförhållanden där bestämmelserna skulle få tillämpas, om kollektivavtalet alltjämt vore i kraft.

Vad som i denna paragraf bestäms om arbetsgivarföreningar vars verksamhetsområde omfattar hela landet skall på motsvarande sätt tillämpas på statliga förhandlingsmyndigheter eller andra statliga avtalsslutande myndigheter, kommuner, samkommuner, kommunala avtalsdelegationen samt på landskapsstyrelsen i landska-

pet Åland och kommunala avtalsdelegationen i
landskapet Åland.

Med stöd av denna paragraf får inte överens-
kommas om undantag som står i strid med inter-
nationella avtal som är bindande för Finland.

Denna lag träder i kraft den 2001.

Lag

om ändring av 25 § sjömanslagen

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 25 § sjömanslagen av den 7 juni 1978 (423/1978) ett nytt 3 mom. som följer:

25 §

Lön för sjukdomstid

Arbetstagarens rätt till lön för sjukdomstid
kan begränsas genom kollektivavtal mellan riks-
omfattande arbetsgivar- och arbetstagarför-
eningar. Arbetsgivaren får tillämpa ovan avsed-
da kollektivavtalsbestämmelser även i sådana
arbetstagarers anställningsförhållanden som inte
är bundna av kollektivavtalet men i fråga om vil-

kas anställningsförhållanden bestämmelserna i
kollektivavtalet annars skall iakttas. Om så över-
enskommits i arbetsavtalet får nämnda bestäm-
melse i kollektivavtalet iakttas även sedan kol-
lektivavtalet upphört att gälla tills ett nytt kol-
lektivavtal träder i kraft i fråga om sådana an-
ställningsförhållanden i vilka bestämmelsen
kunde tillämpas om kollektivavtalet alltjämt
vore i kraft.

Denna lag träder i kraft den 2001.

Helsingfors den 20 februari 2001